

Juliusz Słowacki

Balladyna (fragmenty)

Ja o sławę

Nie dbam, a wyższa teraz nad sąd ludu,
Będę, czym dawno byłabym, zrodzona
Pod inną gwiazdą. Życie pełne trudu
Na dwie połowy przecięła korona.
Przeszłość odpadła jak od płytkiej stali,
Którą po stronie jednej ośliniła
Żmija – połowa jabłka leci zgniła
I czarna jadem. Wyście mnie nie znali
Taką, jak byłam – niech więc lud nie śledzi
Przeszłości mojej. Wiecie, com wyznała,
A resztę wyznam księdzu na spowiedzi.

[...]

Przysięgam sobie samej, w oczach Boga,
Być sprawiedliwą.

KANCLERZ

Woźni!

WOŹNI

Sąd otwarty.

[...]

KANCLERZ

Wchodzi ślepa WDOVA, matka Balladyny.

Ktoś ty jest?

WDOVA

Wdowa.

KANCLERZ

Na kogo?

WDOVA

Na dzieci

[...]

Młodsza uciekła spod matczynej strzechy,
Niedobre dziecko. Lecz druga... [...]
– Druga poszła w łóżce
Wielkiego grafa; bogdajbym skończyła,
Jeśli ja kłamię; graf ją wziął za żonę.
Królowo moja, bogdaj ci koronę
Bóg wiecznie trzymał na tej mądrej główce,
Osądź! – W tej drugiej córce jak w makówce
Było rozumu. Graf ją kochał bardzo,
Ale ja matka kochałam jak matka!
Aż tu w jej zamku już służalce gardzą
Biedną staruszką – cierpię do ostatka

Wzgardę służalców, grób był dla mnie blisko –
Aż tu mnie jednej nocy te córczysko
W obliczu ludzi zaprzało się¹ głośno...
„A! córko”, mówię, „bądźże ty litośną
Dla starej matki, co już bliska truny”.
Była noc straszna i deszcz, i pioruny,
Pioruny i deszcz, i ciemno, i burza.
Córka kazała wypędzić z podwórza
Mnie, starą matkę, na wichry i deszcze,
W noc i w pioruny, i w burzę, i jeszcze
Głodną kazała – niech jej Pan Bóg Stwórca
Przebaczy! – Głodną wypędzić z podwórca,
Do lasu... Wiatr mię poniósł za łąchmany,
Piorun wypalił oczy. O! różany
Mój królu! złoty mój panie! litości!

KANCLERZ

Pani, ty milczysz? Takiej nieprawości
Mszczą się okropnie nasze mądre prawa.

BALLADYNA

Przecież nie śmiercią?

KANCLERZ

Lechitów ustawa
Śmierć przepisuje na niewdzięczne dzieci.

[...]

A ty, staruszko, nazwij po imieniu
Wyrodną córkę, a kat ją ukarze,
[...].

WDOWA

Co? śmierć na córkę?... Panie, bądź mi zdrowy.
Żegnaj, królowo, ja wracam do boru,
Będę żyć rosą...

KANCLERZ

Podług ustaw toru,
Kto zaniósł skargę, odstąpić nie może.
Wyznaj...

WDOWA

Nie! nie! nie!

KANCLERZ

Wziąć na tortur łoże,
I wszystkie stawy jej w żelazne kleszcze.
[...]

WDOWA

Panie mój! jasny panie! i u ciebie
Żelazne serce...
odchodzi ze strażą

KANCLERZ

[...]

Słysząc jęk.

Co to jest?

ŻOŁNIERZ

To krzyczy
Stara kobieta...

KANCLERZ

I nic nie wydała?

ŻOŁNIERZ

Nic...
[...]

BALLADYNA

Z mego teraz ciała
Kat zrobił sercu torturę... rozciąga...
Wody!

Podają pić.

[...]

ŻOŁNIERZ

Umarła.

BALLADYNA

Umarła, mówisz?
[...]

KANCLERZ

I nic nie wydała?

ŻOŁNIERZ

Umarła cicho... A na suchej twarzy
Dwa wykopała dołki śmierć kościana
I w obu dołkach stoją łzy.

BALLADYNA

Od rana
Siedzę na sądach, a żaden z nędzarzy
Tak nie pracuje długo i tak znośnie.
Już noc, panowie.

KANCLERZ

Nie... to czarna chmura
Wisi nad zamkiem. Poradź się spokojnie
Twego sumnienia, czego warta córa,
Dla której matka taką śmiercią kona?
[...]

BALLADYNA

po długim milczeniu

Winna śmierci!

Piorun spada i zabija królowę – wszyscy przerażeni.

¹ Zaprzało się – wyparło się.

www.wolnelektury.pl/katalog/lektura/balladyna.html

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P – jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przedstawionej scenie przyroda reaguje na zło.	P	F
We fragmencie występują postacie realistyczne i fantastyczne.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Uzupelnij zdania. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

W wypowiedzi Balladyny: *Życie pełne trudu / Na dwie połowy przecięła korona* występuje **A/B**, która wskazuje na **C/D**.

- A. apostrofa
- B. przenośnia
- C. zmianę w życiu tytułowej bohaterki.
- D. znaczenie korony w historii narodu.

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie na podstawie znajomości całego dramatu. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Balladyna zakazuje poddanym poznawać jej przeszłość, ponieważ

- A. chce pozostać skromną osobą.
- B. wstydzi się swojego pochodzenia.
- C. chce ukryć popełnione zbrodnie.
- D. zachowuje tajemnicę spowiedzi.

Zadanie 4. (0–1)

Uzasadnij, że podany cytat odnosi się do Balladyny. Odwołaj się do znajomości całego dramatu.

Żądza władzy jest najgorętszym ze wszystkich uczuć. (Tacyt)

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Użyte w tekście wyrazy *sumnienie*, *bogdaj* są

- A. eufemizmami.
- B. homonimami.
- C. neologizmami.
- D. archaizmami.

Zadanie 6. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Użyte w wypowiedzi Wdowy słowo *córczyśko* to przykład A/B, za pomocą którego matka wyraziła C/D.

- A. zgrubienia
- B. zdrobnienia
- C. tęsknotę za obecnością córki
- D. żal wywołany decyzją córki

Zadanie 7. (0–1)

Na podstawie znajomości całego dramatu *Balladyna* sformułuj przesłanie wynikające z tekstu.

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Przeczytaj fragment Księgi Rodzaju ze Starego Testamentu.

Abel był pasterzem trzód, a Kain uprawiał rolę. Gdy po jakimś czasie Kain składał Panu w ofierze płody roli, i również Abel składał pierwociny z drobnego bydła i z jego tłuszczu, Pan wejrzał na Abła i na jego ofiarę; na Kaina zaś i na jego ofiarę nie chciał patrzeć. Smuciło to Kaina bardzo i chodził z ponurą twarzą. Pan zapytał Kaina: «Dlaczego jesteś smutny i dlaczego twarz twoja jest ponura? Przecież gdybyś postępował dobrze, miałbyś twarz pogodną; jeżeli zaś nie będziesz dobrze postępował, grzech leży u wrót i czyha na ciebie, a przecież ty masz nad nim panować».

Kain zwrócił się do swego brata, Abła. A gdy byli na polu, Kain rzucił się na swego brata, Abła, i zabił go. Wtedy Bóg zapytał Kaina: «Gdzie jest brat twój, Abel?» On odpowiedział: «Nie wiem. Czyż jestem stróżem brata mego?» Rzekł Bóg: «Cóżeś uczynił? Krew brata twego głośno woła ku mnie z ziemi! Bądź więc teraz przeklęty na tej roli, która rozwarła swą paszczę, aby wchłonąć krew brata twego, przelaną przez ciebie. Gdy rolę tę będziesz uprawiał, nie da ci już ona więcej plonu. Tułaczem i zbiegiem będziesz na ziemi!».

Kain rzekł do Pana: «Zbyt wielka jest kara moja, abym mógł ją znieść. Skoro mnie teraz wypędzasz z tej roli i mam się ukrywać przed Tobą, i być tułaczem i zbiegiem na ziemi, każdy, kto mnie spotka, będzie mógł mnie zabić!».

Ale Pan mu powiedział: «O, nie! Ktokolwiek by zabił Kaina, siedmiokrotnej pomsty doświadczy!» Dał też Pan znamię Kainowi, aby go nie zabił nikt, kto go spotka.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Biblia Tysiąclecia, Poznań 2003.

Co łączy postać Kaina z Balladyną, bohaterką dramatu Juliusza Słowackiego? Wskaż dwa podobieństwa.

Podobieństwo 1.: .....

.....

Podobieństwo 2.: .....

.....

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ I ZASADY PRZYZNAWANIA PUNKTÓW

Numer zad.	1.	2.	3.	5.	6.
Odp.	PF	BC	C	D	AD

1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Numer zadania	Poprawna odpowiedź	Liczba punktów	Zasady przyznawania punktów
4.	Np. Podany cytat odnosi się do Balladyny, ponieważ bohaterka, aby zdobyć władzę, spiskuje, wyrzeka się matki, popełnia kolejne zbrodnie. Przyczynia się do śmierci męża, zabija Grabca oraz Kostryna.	(0–1)	1 p. – sformułowanie poprawnej odpowiedzi. 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.
7.	Np. Dramat Juliusza Słowackiego uczy, jak bardzo zgubny wpływ na człowieka mogą mieć zazdrość i zawiść oraz chorobliwe pragnienie władzy. Zło jednak zawsze zostaje ukarane.	(0–1)	1 p. – sformułowanie poprawnej odpowiedzi. 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.
8.	Podobieństwo 1.: Z zazdrości zabija rodzeństwo. Podobieństwo 2.: Nosi znamię przypominające o popełnionej zbrodni.	(0–2)	2 p. – wskazanie dwóch podobieństw. 1p – wskazanie jednego podobieństwa. 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.